

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Commentaria et disputationes scholastica in Summam D.
Thomae Aquinatis**

Nazarius, Johannes P.

Coloniae, 1621

Articvlvs Tertivs. Vtrum relatione, quæ sunt in Deo, realiter ab inuicem
distinguantur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82303](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82303)

tè sumendo imperfectionis vocabulum prout dicit solam negationem perfectionis, iam saepe diximus relationi non conuenire perfectionem, & consequenter illam esse non perfectam, quòd est esse imperfectam negatiuè. Sed quia nomen imperfectionis communiter sumitur pro imperfectione priuatiua, idcirco simpliciter negandum est relationes esse imperfectas.

Alia eiusdem auctoris argumenta probant relationes diuinas secundum earum integrum conceptum dicere perfectionem.

Contra eandem conclus. multa profert argumenta. Suar. lib. 3. c. 9. ex quibus nonnulla iam sunt propofita & nonnulla verò probant relationem in suo conceptu completo claudere perfectionem, non autem vt respectiua est formaliter & præcisè. Nam subsistentia conuenit diuinæ relationi prout diuina est, & terminatio humanæ naturæ conuenit filiationi prout subsistens est; Et idè ex his non licet inferre perfectionem in relatione, prout dicit ad præcisè etiam reale, sed tantum quoad completam eius rationem, in qua clauditur essentia quasi modificata. De qua re videndus est Cai. 3. p. q. 3. a. 1.

Obi. Sacr. 1.

Contra eandem conclus. militant duo argumenta eiusdem auctoris, scilicet Suar. disp. metaphys. 47. sect. 5. n. 6. Primum est. De ratione accidentis prout in re ipsa existit, non solum est quòd in se secundum rationem aliquam genericam vel communem, sed etiam secundum propriam, & prout est talis forma in rerum natura; immò impossibile est, quòd forma informet vel afficiat secundum rationem communem, & non secundum aliquam propriam; cum hæ rationes à parte rei non distinguantur; Ergò relatio secundum propriam rationem inest, & consequenter dicit perfectionem. Resp. posse dupliciter intelligi formam aliquam informare secundum propriam rationem, vno modo identicè, alio modo formaliter. Formæ absolutæ utroque modo informant secundum propriam rationem, vt affirmat S. D. in hoc a. sed formæ relatiuæ seu relationes informant quidem secundum propriam rationem identicè, sed non formaliter; quia ratio ad vt sic, non dicit in esse.

Obi. 2.

Secundum argumentum. Quia alioquin relatio non tribueret subiecto proprium actum relatiuum formalem; ergò secundum propriam rationem inest, & consequenter est perfectio. Probatur prima consequentia; quia accidens non dat effectum formalem, nisi inhærendo & afficiendo; Ergò si relatio non inest secundum propriam rationem, non confert subiecto proprium & specificum effectum formalem. Resp. nullà esse primam consequentiã; quoniam ad hoc vt accidens, vel forma aliqua relatiua de qua loquimur, conferat effectum formalem specificum subiecto, sufficit vt inhæreat identicè, quatenus scilicet idem est realiter cum accidente, cuius est inesse. Vel dicas, satis esse, vt inhæreat ratione suæ existentie, quæ formaliter est absoluta, non autem secundum propriam rationem formaliter sumptam. Ex his quædam alia diluuntur eiusdem auctoris argumenta.

ARTICVLVS TERTIVS.

Vtrum relationes, quæ sunt in Deo, realiter ab inuicem distinguantur.

Ad tertium sic proceditur. Videtur, quòd relationes, quæ sunt in Deo, realiter ab inuicem non distinguantur; Quæcumque enim vni, & eidem sunt eadem, sibi inuicem sunt eadem. Sed omnis relatio in Deo existens est idem secundum rem cum diuina essentia. Ergo relationes secundum rem ab inuicem non distinguuntur.

167.
infra q. 30.
a. 1. cor. art.
in 2 corp. Et
po. q. 2. art.
5. & sextus
corp.

Præterea. Sicut paternitas, & filiatio secundum nominis rationem distinguuntur ab essentia diuina, ita & bonitas & potentia. Sed propter huiusmodi rationis distinctionem non est aliqua realis distinctio bonitatis, & potentie diuina. Ergo neque paternitatis, & filiationis.

Præterea. In diuinis non est distinctio realis, nisi secundum originem: sed vna relatio non videtur oriri ex alia. Ergo relationes non distinguuntur realiter ab inuicem.

Sed contra est, quod dicit Boet. in lib. de Trinitate quod substantia in diuinis continet vnitatem, relatio multiplicat Trinitatem: si ergo relationes non distinguuntur ab inuicè realiter, non erit in diuinis Trinitas realis, sed rationis tantum, quod est Sabelliani erroris. e

Non multum
à sine lib.

Respondeo. Dicendum, quòd ex eo, quòd aliquid alicui attribuitur, oportet, quòd attribuantur ei omnia, quæ sunt de ratione illius. Sicut cuiusque attribuitur homo, oportet, quòd attribuantur ei esse rationale. De ratione autem relationis est respectus vnus ad alterum, secundum quem aliquid alteri opponitur relatiuè. Cum igitur in Deo realiter sit relatio, (vt dictum est) oportet, quòd realiter sit ibi oppositio. Relatiua d autem oppositio in sui ratione includit distinctionem. Vnde oportet, quòd in Deo sit realis distinctio, non quidem secundum rem absolutam, quæ est essentia, in qua est summa vnitatis, & simplicitas, sed secundum rem relatiuam.

169.
Art. 1. h. a.
ius quest.
d
954.

Ad primum ergo dicendum, quòd secundum Philosophum in 3. Physic. argumentum illud tenet, quòd quæcumque vni, & eidem sunt eadem, sibi inuicem sunt eadem, in his quæ sunt idem re, & ratione, sicut tunica, & indumentum: non autem in his, quæ differunt ratione. Vnde & ibidem dicit, quòd licet actio sit idem motui, similiter, & passio: non tamen sequitur, quòd actio, & passio sint idem: quia in actione importatur respectus, vt à quo est motus in mobili; & in passione verò, vt qui est ab alio. Et similiter licet paternitas sit idem secundum rem cum essentia diuina, & similiter filiatio: tamen hæc duo in suis proprijs rationibus important oppositos respectus. Vnde distinguuntur ab inuicem.

Li. 3. Physic.
text. 21. 50. 2.
D. 34.
Lib. 3. Physic.
text. 22. t. 2.
6 c
224.
273.
a

Ad secundum dicendum, quòd potentia, & bonitas non important in suis rationibus aliquam oppositio-nem. Vnde non est similis ratio.

Ad tertium dicendum, quòd quamuis relationes proprie loquendo non orientur, vel procedant ab inuicem, tamen accipiuntur per oppositum secundum processionem alicuius ab alio.

Sensus questii.

Quærit hic S. D. modum quædam essendi diuinarum relationum, an scilicet sint in Deo vt distinctæ vel vt eadem; pertinet tamen hic modus ad quidditatem ipsarum relationum, sicut oppositio. In quo quæsitio aduertit duo. Primum est nomine relationum existentium in Deo non intelligi nisi relationes ad intra, quæ solæ in Deo verè & absolutè sunt, prout esse

esse distinguitur contra intelligi. Hæc verò sunt quatuor, nimirum paternitas, filiatio, spiratio & processio, vt in sequenti patebit articulo. Secundum est dictionem illam *relationes* non sumi vniuersaliter; nam de distinctione spirationis actiuæ à paternitate & filiatione, num sit realis & actualis an virtualis tantum & fundamentalis disputat infra S. D. q. 32. a. 2. Non quærit igitur hic vniuersaliter, an omnes & singulæ relationes, quæ sunt in Deo reales, distinguantur realiter inter se, neque de solis relationibus oppositis interpretanda est illa dicitio *relationes*, vt arbitratur Valentia; sensum enim hunc excludit manifestè particula subsequens scilicet *quæ sunt in Deo*, quæ ad oppositas tantum relationes non arctatur; cum etiam non oppositæ sint in Deo. Sumenda est igitur vox illa *relationes* indefinitè, vt hic aduertit Caiet. quem sequuntur Sylu. Mol. Vasq. quòd enim intendit, & quærit S. D. hic, est: an ex relationibus realibus, quæ sunt in Deo, nonnullæ sint realiter inter se distinctæ.

Valentia
interpretatio
rejectionis
est.

Caiet.
Syluester.
Molina.
Vasquez.

Forma Textus.

CONCL. est. In Deo est realis distinctio relationum. Probat. In Deo est realiter relatio opposita relationi, sed relatiuè opposita in sui ratione includunt distinctionem realem; Ergò in Deo sunt relationes realiter distinctæ. Minor relinquitur vt nota. Maior probatur quo ad particulam illam *opposita*, sic: Ex eo, quod aliquid attribuitur alicui, oportet, vt attribuantur ei omnia, quæ sunt de ratione illius; At de ratione relationis est oppositio: ergò &c. Maior huius argumenti probatur exemplo; nã cui attribuitur homo, oportet vt tribuatur ei esse animal rationale. Minor autem probatur, quia de ratione relationis est respectus vnius ad alterũ, secundum quem aliquid alteri opponitur relatiuè.

Expositio Textus.

INTELLIGENDA est concl. indefinitè, sicut & quæsitum. Vbi tamen aduerte, cuilibet relationi in Deo existenti conuenire oppositionem respectu proprii sui correlatiui, vt probatur in textu: cum tamen qualibet relatio non opponatur cuilibet; nam spiratio processionem quidem opponitur, sed non paternitati, aut filiationi, cum quibus realem habet identitatem; Ex quo sequitur sumi posse conclusionem vt vniuersalè ad relationes omnes quæ sunt in Deo; nã quælibet diuina relatio distinguitur ab aliqua realiter, etsi quibusdam videlicet non oppositis, comparata non distinguitur realiter; propter quòd dicimus conclusionem, sicut & quæsitum intelligendam esse indefinitè. Et ita loquendum est; nam vniuersaliter sumpta significat quamlibet relationem à qualibet distingui realiter. Et licet ex oppositione probetur conclusio; non tamen consequens sit eam de relationibus tantum oppositis vt sic esse intelligendam, vt arbitratur Bannes. Nam ex particulari propositione rectè concluditur indefinita; valet enim: Quidam homo est albus; ergò homo est albus; sic in proposito currit hæc consequentia: Relationes oppositæ distinguuntur realiter; ergo relationes distinctæ distinguuntur realiter. Posset tamen de solis oppositis satis probabiliter interpretari, vt quæsitum indefinitè proposito satisfiat cõclusionem determinatam.

Secundo circa minorem principis argumen-

Ati dubitatur, quoniam oppositio contradictoria, quæ omnium maxima est & ceterarum radix, nõ causat sed sequitur distinctionem, vt ait S. Th. de pot. q. 10. a. 5. in c. Ergò multò magis oppositio relatiua, quæ minima est & omnium vltima. Respondetur nullam esse consequentiam; quoniam vt ibidem ait S. D. omne existens, ab altero distinguitur per aliquid sibi inherens substantia-liter, vel accidentaliter; quòd autem hoc non sit hoc, sequitur ex hoc, quòd distincta sunt. Similiter etiam patet, quòd veritas cuiuslibet negatiuæ in existentibus supra veritatem affirmatiuæ fundatur, sicut veritas huius negatiuæ Aethiops non est albus, fundatur supra veritatem huius affirmatiuæ: Aethiops est niger. Et idèd oportet omnem differentiam, quæ est per oppositionem alicuius affirmationis & negationis, reduci in differentiam alicuius affirmatiuæ oppositionis. Hæc D. Th. Vbi ad argumentum dico, contradictionem in ratione entis omnium oppositionum esse postremam; quamuis in ratione oppositionis sit omnium maxima, vt notat & explicat Cai. in postpredicamentis in cap. de oppositis, §. circa ordinem.

Tertio Observandus est sensus illius propositionis: Ex eo quod alicui attribuitur aliquid, oportet quòd attribuantur ei omnia, quæ sunt de ratione illius. Intelligenda est enim de eo, quòd attribuitur alicui formaliter, & de ijs quæ sunt de ratione talis attributi formaliter sumpti, vt patet in exemplo de homine, & ratione in textu proposita; sicut etiam quia Deo attribuitur scientia formaliter, necesse est attribui Deo, quæcunque sunt de formali conceptu scientiæ, puta esse notitiam certam & euidentem: non oportet autè Deo attribui rationem qualitatis, vel discursus & alia huiusmodi, quæ materialiter se habent ad rationem formalem scientiæ, vt scientia est.

Quandò Considerandum est efficacitatem discursus D. Thomæ in hoc consistere, quòd relationes, quas in Deo realiter esse dicimus, sunt relationes ad intra & mutua; quæ hoc ipso, quòd tales sunt, vtrumque necessariò ponunt in Deo extremum. Itaque cum affirmamus relationes in Deo esse realiter, particula illa *in Deo* non solum denotat habitudines ipsarum relationum ad subiectum, sed etiam alterius ad alteram significat habitudinem in ratione termini tãquam existentis in Deo; adeò vt non solum relationes, sed earum singularum termini correlatiui sint in ipso Deo; alioquin adducta ratio in littera nihil concluderet; posset enim negari consequentia; nam quemadmodum hæc non est bona deductio: in Sorte albo est respectus realis similitudinis relatiuè oppositus; Ergò in Sorte est relatiua oppositio; sequitur enim tantum in Sorte existere alterum extremum oppositionis relatiuæ; ita nulla est hæc consequentia absolute loquendo: in Deo est respectus relatiuè oppositus alteri; Ergò in Deo est oppositio relatiua, sed tantum sequitur; Ergò in Deo est vnum extremum oppositionis relatiuæ. Exponendo autem verba D. Thom. de relationibus ad intra, & de esse in Deo prædicto modo, cessat obiectio, vt bene aduertit Caiet. quem alij sequuntur interpretes.

Postremò notandum est concl. esse de fide, vt ostendunt Zumellus, Molina, Vasquez & Porre-
ta.

CON-

CONTROVERSIA VNICA.

Quo sensu, tam simpliciter quam in materia diuinorum, accipiendum sit illud principium: Quaecunque vni & eidem sunt eadem, sibi inuicem sunt eadem.

Prima glos. fa. D. Th. & quad. plex eius sensum, & extraneorum censura.

SEPTEM afferri solent expositiones siue glos. sae praedicti principij. **P**RIMA est illa, quam ex Arist. 3. Phys. text. 21. & 22. refert S. D. hic in respons. 1. argum. dicens. Quaecunque vni & eidem sunt eadem, sibi inuicem esse eadem in ijs, quae sunt eadem re & ratione, sicut tunica & indumentum; non autem in ijs quae differunt ratione. Na, vt ait Phylosophus, licet actio sit idem motus, & similiter passio, non tamen sequitur quod actio & passio sint idem; quia in actione importatur respectus, vt a quo est motus in mobili; in passione vero vt qui est ab alio. Et eadem ratione, quamuis paternitas sit idem re cum essentia diuina & similiter filiatio, important tamen haec duo in suis proprijs rationibus oppositos respectus, quos non importat essentia; & ideo realiter distinguuntur ab inuicem. Haec ferè ad verbum D. Thomas. Qua loquendi forma non affirmat S. D. dictum principium in solis synonymis veru esse, sic enim syllogisticam artem prorsus euerteret, quae ex connexionione siue vnitate medij cum extremitatibus infert connexionem extremitatum inter se, etiam si extremitates a medio ratione aut etiam re differant; sed, vt aduertit Torres, significare voluit S. Thom. maximam illam non esse veram vniuersaliter, nisi in terminis synonymis; quamuis in pluribus alijs sit vera. Vel, vt ait Bannes, principium illud instatiam patitur in ijs, quae non sunt eadem re & ratione: non ob id tantum quod ratione differant; sed ob eam causam praecipue, quod distinctio rationis inter extrema diuerso modo significata, defectum aliquem parit logicalem in consequentia. Quam interpretationem sequitur Ripa.

Aliam mihi valde probabilem interpretationem adiungit Iauellus, quem sequitur Torres, dicens per eadem re & ratione D. Thom. intelligere illa, quae sunt idem re & non habent diuersas & oppositas rationes formales, quarum vna excludat aliam; diuersa vero ratione ea esse, quae rationes habent formales oppositas, quarum altera excludit alteram, vt actio & passio, paternitas & filiatio sunt hoc modo ratione diuersae; quia rationes habent oppositas se inuicem excludentes: potentia vero & actio non sunt hoc modo ratione distincta, sed eadem; Et similiter animal & rationale & risibile. Quam expositionem sequuntur Zum. & Ripa. sed praedictam glos. sam, cum dictis expositoribus, reijciunt communiter extranei S. D. interpretes, videlicet Mol. Val. Vafq. cap. 1. Suar. lib. 4. c. 3. & Albert. principio 7.

Tertiam expositionem adhibet Ferrar. in 2. contra gentiles c. 9. dicens aliqua distingui ratione dupliciter; Vno modo ex solo opere intellectus, de vna & eadem re diuersas conceptiones formatis: quemadmodum distinguitur sapientia diuina ab essentia; Nam si conciperetur essentia prout in se est, in eius conceptu clauderetur ratio sapientiae, & caeterorum attributorum, vt saepe diximus. Alio modo distinguuntur aliqua ratione ex parte ipsarum reru, quae ex sui natura sibi vèdicant, vt si concipiantur, prout in se ipsis sunt, diuersis conceptionibus concipiantur, quales res

Naz. in 1. part. D. Tho. tom. 2.

A sunt actio & motus; nam actio ex sui natura pollulat, vt concipiatur cu respectu ad agens; motus autem sicut in sui ratione non claudit talem respectum, ita nec eius apprehensionem in sui conceptione requirit. Cum itaque docet S. Th. principium illud non tenere in ijs, quae a tertio ratione distinguuntur, loquitur (inquit Ferrar.) de distinctione rationis proueniente ex parte ipsarum rerum; quia si proueniret tantum ex parte intellectus, tunc vnio realis in tertio faceret identitatem realem extremorum, non obstante distinctione rationis extremorum in tertio vt patet de principio & fine, vt dicuntur de puncto in linea. Sic autem (inquit) est in re proposita. **B** Nam etsi potentia & actio non distinguuntur ratione, nisi primo modo ab essentia diuina; paternitas tamen & filiatio distinguuntur secundo modo ratione; quia paternitas vt relatio est, non esset de ratione deitatis, etiam si secundum quod in se est conciperetur, quia in ratione deitatis includitur tantum ratio cuiuslibet perfectionis; relatio autem, vt superius ostendimus, quatenus relatio est, non dicit aliquam perfectionem, sed tantum ad aliquid. Et ideo quod distinguatur ratione ab essentia, non est tantum ex parte intellectus, sed etiam ex natura ipsius rei, propter quod non oportet paternitatem & filiationem esse inter se realiter eadem, quamuis realiter sint idem essentia: Quam sententiam quia distinctionem ex natura rei videtur statuere cu Scoto inter essentiam & relationes, reijciunt omnes S. D. interpretes.

Denique Sylu. super articulo praecedente hunc existimat esse glos. S. Th. sensum. Quaecunque sunt eadem vni tertio re & ratione, ita scilicet vt ratio vnius sit ratio alterius, vel includatur in eius ratione, vt homo & animal Socrati, illa sunt idem inter se; quem sensum elicere sibi videtur ex ipsomet S. D. in 1. dist. 33. q. 1. a. 1. vbi ait: Cui dicitur, quod alia est ratio paternitatis, & essentia in diuino: non accipitur ratio secundum quod est in rationate tantum, sed secundum quod est nomen intentionis, & significat distinctionem rei, quamuis enim in diuino non possit esse distinctio; si tamen intelligatur ibi aliquid distincti, alia erit distinctio paternitatis, & alia essentia. Hec D. Th. Hanc expositionem tangit Ban. & duobus argumentis impugnat.

Et quoniam praedicta glos. D. Th. cum relationis omnibus, & singulis explicationibus verissima est; ideo diligenter inuestigandae sunt radices ac fundamenta, quibus veritas eius innititur, & ab aduersariorum calumnijs tuta consistit.

Considerandum est igitur primo ex D. Tho. in 1. dist. 33. q. 1. a. 1. ad 2. nihil in rebus creatis inueniri posse, quod in hoc assimiletur diuinis personis & essentiae, vt quemadmodum diuina persona realem habent identitatem cum essentia, & tamen ex reali oppositione realiter inter se distinguuntur; ita sint aliqua res creatae quae realiter identificentur in tertio, & realiter inter se distinguuntur; quia in nulla re creata inuenitur aliquid simile diuinae simplicitati, quae omnia in ea existentia sibi identificat, nec eorum proprias rationes destruit; & consequenter cum de ratione relationis realis sit oppositio & distinctio realis, diuinae relationes sic erunt eadem cum essentia, vt inter se realiter distinguuntur. Similia enim omnia quae possunt adduci de punctis vel de differentijs existentibus in genere, plus habent de dissimilitudine qua de similitudine; & ideo magis abducunt a veritate, qua verum intellectum inducant inquit S. Th. In hoc autem dissimiles esse videntur res omnes creatae a diuinae Trinitatis &

Defensio glos. praedictae, & expositionum eius.

H Vnita-

Vnitatis mysterio; quod extrema quæ in rebus creatis idem sunt cum tertio realiter, non sunt res quædam secundum se, siue vt alij dicunt realitates; sed vnus rei siue realitatis formalitates aut modi. Nam gradus Metaphysici, vt ratio substantiæ, corporis viuientis, animalis & rationalis in homine, non sunt res multæ secundum se, siue realitates, sed vnus completa rei distinctæ rationes formales; sicut etiam in motu actio & passio non sunt duæ realitates, sed duæ tantum rationes formales eidem motui diuerso modo sumpto congruentes. Et similiter in qualibet re secundum quosdam existentia & substantia non sunt duæ realitates à re distinctæ, sed duo tantum modi à re existente, ac proinde etiam inter se formaliter distincti tantum siue modaliter; nam realis identificatio duorum extremorum cum tertio, sicut non destruit eorum rationes formales, ita nec tollit formalem eorum oppositionem, & consequenter nec eorum formalem distinctionem. Quod autem prædicta realitates non sint, ex eo patet quod alia indigent realitate, cui non solum insunt, verum etiam identificantur; non ob illius rei simplicitatem vel summam actualitatem aut infinitatem, sed ex imperfectione propria; quia nimirum ad essentiale vnus perfectæ rei complementum sic ab ipsa natura destinantur, vt eadem sint cum ea realitas & vnâ integrent quidditatem, nec peculiarem habeant existentiam aut substantiam: relationes autem diuinæ realitates quædam sunt oppositionem realem habentes adinuicem, & reales distinctas realiter substantias. Ex dictis sequitur principium illud: Quæcunque vni & eidem sunt eadem, sibi inuicem sunt eadem, sic accipiendū esse, vt quæcunque vni & eidem sunt eadē re & ratione formali, sint etiam eadem re & ratione formali inter se; quæ verò eadem quidem re sunt vni & eidem, sed ab eo formaliter differunt, non sint eadem inter se, sed distinguantur aut realiter si realis est extremorum oppositio, vt in diuinis relationibus, aut saltem formaliter si tantum formaliter opponantur, vt actio & passio; Vnde Arist. in 3. Phys. & S. Thom. *bic in resp. ad 1. ex hoc*, quod actio & passio ratione formali distinguuntur à motu, cui realiter identificantur, non infert realem eorum distinctionem abinuicem, sed tantum eorum distinctionem absolutè, quæcunque sit illa; cuius distinctionis modus ex natura & oppositione extremorum est colligendus; in rebus enim creatis (vt ante diximus) realis esse non potest; & ideo S. D. admonuit exempla ex eis desumpta magis abducere, quam docere.

Secundū sciendum est dictum principium non esse regulatiuum artis syllogisticæ, vt bene aduertit Mol. *super hoc a. dist. 3.* non enim postulat ars syllogistica formalem aut realem identitatem extremorum cum medio, vt patet cū dico: Omnis homo est quantus aut risibilis; Quæ autē sint regulæ syllogismi, & præsertim expositoriij, doceat Arist. in primo priorum, & Dialectici ac Recentiores *super hoc art.*

Tertio recolenda sunt ea, quæ supra notauimus in prima cont. præced. art. concl. 6. vbi declarauimus mentem Ferrariensis circa distinctionem relationum diuinarum ab essentia, quam esse maiorem ostendimus ea, quæ est inter attributa diuina & essentiam; eo quod fundatur in oppositione & distinctione reali relatiua, quam habet relationes adinuicem.

EXPOSITIO SECUNDO prædictum principium à D. Th. in 1. dist. 33. q. 1. a. 1. ad 2. & Capreolo in 1. dist. 2. q. 3. a. 1. & Cai. Sylu. & Iauel.

Afferitur ex D. Thoma, Capreolo.

A *super hoc a.* vt hunc reddat sensum: Quæcunque sunt eadem vni tertio sunt eadem inter se, secundum quod identificantur medio, seu quo ad rationem identificationis in medio: quam glossam esse Arist. menti conformem affirmat Cai. Itaque eadem medio necesse est inter se tantum identificari secundum id, quod est ratio identificationis eorum in medio, non autem secundum id in quo non identificantur medio, siue quod non est ratio identificationis eorum in medio; Quæ consideratio multa diluit argumentorum sophismata in ijs contingentia, quæ vna aliqua ratione vnita sunt, alia verò distincta. Eandem glossam adducit Scotus in 1. dist. 2. q. 7.

B *ad cuius* interpretationis euidenciam aduerte, quod licet in syllogismo non colligamus expressè maius extremum esse idem cum minori, illa eadem entitate præcisè, qua sunt idem ambo cū medio, sed absolutè tantum inferamus maius extremum conuenire minori, propter connexionem vtriusque cum medio significatam in præmissis: nihilominus intelligenda semper est conclusio secundum eam veritatem & sensum, secundum quem ex præmissis infertur, si præmissæ sint veræ & propria causa conclusionis; alioquin esset aliquid in effectu quod non depederet à causa; constat autem eius vnionis qua inter se copulantur extrema, oportere aliquam esse rationem & propriam causam; igitur non erit nec infertur alia vnitas extremorum inter se, quam sit ea quam habent in medio. Quamuis igitur inferatur eorum vnitas absolutè, intelligenda tamen est formaliter, vt infertur ex vi præmissarum.

Quamobrè ex ipsa vi discursus syllogistici colligitur quasi à priori vnitatis illius intelligentia, quam absolutè significat illata conclusio; semper enim accipienda est cum limitatione prædicta, prout scilicet infertur ex præmissis. Nec tamen eadem est conclusio cum præmissis, vt calumniantur Mol. & Suar. quoniam aliud est A & B. esse idem cum C. quod assumitur in præmissis; & aliud est A & B. esse idem inter se secundum id in quo vniantur scilicet in C. quod infertur in conclusione; Neque fit sensus: Quæ sunt eadem vni tertio, sunt eadem illi tertio, vt confingit Valentia; Nam licet illa ratio sit quoddam tertium, non tamen esse idem secundum illam rationem inter se, est formaliter esse idem illi tertio, sed esse idem inter se secundum illud tertium; nam illud tertium habet rationem quoque, extrema verò habent rationem quod; sunt enim ea quæ sunt eadem, dum vnum est & dicitur idem alteri. *Secundam hanc glossam impugnant communiter recentiores scilicet Ban. Mol. Val. Vafq. Suar. & Alber. in suis correlarijs,* quorum argumentis suo loco proponemus & soluemus.

D *tertiam eiusdem principij glossam* assertit Capr. loco supra nominato dicens principium illud verum esse in ijs, quæ sunt eadem vni tertio adæquatè. Vel (& in idem redit) tenet in ijs, quæ sunt eadem vni tertio, & cuiusque quod est idem cum illo tertio. In quo sensu veritatem habet tam in creaturis; quam in diuinis; nam diuinæ perfectiones idem sunt adæquatè cum essentia, & ideo sibi inuicem sunt eadem à parte rei; diuinæ verò relationes quamuis sint vnum in essentia, nulla tamen earum adæquatè essentiam; non enim paternitas est omne id, quod est essentia; cū essentia sit ea res, quæ est filiatio, paternitas verò sit realiter à filiatione distincta. Hunc dicens modum impugnat Vafq. Suar. & Albertinus. Vbi aduerte identitatem illam extremorum inter se, de qua loquitur prædictū principium, non esse

Calemo & alij secunda glossa, & defenditur à recentioribus calumnijs.

Soluuntur obiectiones Mol. Suar. & Vafq.

Referuntur & explicatur alie quinq; glossæ eiusdem principij.

esse realem aut formalem præcisè, sed absolute intelligendam esse, ita ut quæ sunt eadem vni tertio adæquatè, sint eadè absolute inter se, adè ut simpliciter dici possit illa vnum & idem esse. Et consonat hic sensus literæ & menti ipsius Aristot. in 3. *Physic.* Nam quia actio non ita identificatur motui, ut sit illud omne, quod est motus, idè actio non est passio, quamvis & passio sit eadem motui.

QUARTA glossa est Capr. loco superius allegato, & Dur. in 1. *dist.* 33. q. 1. vbi aiunt principium illud verum esse in ijs, quæ sunt eadem vni tertio singulari & incommunicabili, quam expositionem sequuntur Ban. Zum. & Mol. in quo sensu verum est principium illud vniuersaliter de quavis identitate tam reali quam formali, tam in rebus creatis quam increatis; & videtur hæc glossa in proximè præcedenti fundari, immò & eadem esse; nam duo incommunicabilia, quæ sunt eadè in aliquo tertio communicabili, idè non sunt eadem inter se; quia neutrum illorum idem est adæquatè cum illo, quod est vtrique commune; nam Petrus & Paulus idem sunt realiter cum homine vtrique communi, non tamen inter se sunt idem, quia neuter eorum idem est adæquatè cū homine vtrique communi. Et quia relationes diuinæ, ut paternitas & filiatio sunt idem cum essentia diuina, singulari quidem, sed illis ac pluribus relationibus ac personis communicabili; idè non habent identitatem inter se. Videndus est Molina super hoc art. *dist.* 2.

QUINTA glossa est Val. dicentis principium illud intelligendum esse, quando tertium ex sui ratione habet tantummodo, ut sit re vnum; Si autem ex sui ratione non solum habeat, ut sit re vnum sed etiam ut sit re plura: non potest esse verum illud principium de tali tertio; Nam inferre ex identitate extremorum in tali tertio quod illa inter se extrema non sint re distincta, esset perimere naturam talis tertij. Et quoniam diuina essentia talis res est, quæ in sui ratione includit etiam relationes distinctas realiter; nihil (inquit) officit argumentum ex illa maxima peritum. Sed hæc glossa non differt à duabus vltimis; Nam quæ tali tertio scilicet ex propria ratione habenti tantum ut sit re vnum, sunt eadem, sunt etiam eadem adæquatè quo ad realitatem: & illud cui sunt eadem, est singulare & incommunicabile; nam si re vnum est & non plura, hoc ipso singulare est & incommunicabile.

SEXTA glossa est eiusdem expositoris dicentis distinguendum esse illud principium; nam si intelligatur vniuersaliter de omni omnino tertio etiam infinito, quale diuina essentia est, falsum est; si autem intelligatur de omni tertio, quod duntaxat habet, ut sit re vnum; cuiusmodi sunt res omnes creatæ, verum est. Sed tunc (inquit) non potest ex illo principio colligi proprietates personales esse re idè inter se, eo quod sint idem re cum tertio, quod est essentia diuina; quoniam essentia diuina est tertium alterius rationis. Eandem sententiã sequitur Vasq. & Suar. Hunc dicendi modum impugnat Albertinus; quia non affert propriam causam distinctionis eorum extremorum, quæ identificantur in tertio & distinguuntur inter se; sed causam tantum significat identitatis eorum in tertio: Nam ex infinitate diuinæ essentia, ut ex propria causa, prouenit, quod sit eadem cū duabus relationib' oppositis: non tamen eadè infinitas in causa est, ut relationes eidè identificatè realiter distinguantur inter se; sed propria distinctionis causa est; quia relationes diuinæ, puta paternitas & filiatio sunt reali-

tates ex natura sua oppositæ adinuicè; identificatio autè non tollit oppositionè, ut docet Arist. 3. *Phys.* de actione & passione, quæ secundum rationem sunt oppositæ. Vnde si per impossibile (inquit) actio & passio essent duæ realitates oppositæ & identificarentur cū motu: sequeretur eas ex natura sua distingui. Verum existimo propriam causam vnitatis diuinarum relationum cum essentia, & distinctionis earum realis inter se ex eiusdem essentia diuinæ infinitate prouenire. Nam sicut essentia diuinæ, ob eius infinitatem identificantur extrema, nõ quæcumq; sed talia quæ ex propria ratione sunt realiter oppositæ & realiter adinuicem distincta: ita ex infinitate diuinæ essentia prouenit, ut eadem extrema sint idem realiter cum essentia, & ut proprias rationes & officia retineant, quæ sunt referri, opponi & distingui; Immo ex hoc ipso, quod talia extrema & eorum proprias rationes sibi identificat, consequens fit ut in etiam propria ratio distinctionis eorum; non enim prouenit distinctio, nisi ex ipsorum extremorum natura. Cum igitur cõueniat vtriusq; extremi natura in vnâ & eandem medijs naturâ ob eius infinitatè, sequitur ut ex natura medijs infinita, ut infinita est, sit inter extrema non solum identitas in ipso medio, sed eorum etiam inter se distinctio. Necessè est igitur, ut sicut identitas tali extremorum in medio, quæ scilicet sint oppositæ realitates, ex sola medijs infinitate procedit; cū in nulla re creata tali identitas in vno tertio possit inueniri; sic ex eadem medijs infinitate proueniat, ut cū reali in ipso medio identitate, realiter inter se distinguantur extrema.

SEPTIMA glossa est principium illud verum esse in ijs, quæ sunt eadem vni tertio & non opponuntur adinuicem maiori oppositione, quam cum tertio; Quæ videtur eadem esse cum prima, in eo sensu, quem Turrianus expressit. Hanc ponit & minimè reprobatur Suar.

Ex dictis sequitur hæc vniuersalis CONCLUSIO. videlicet: Omnes prædictæ septem glossæ sunt probabiles, præsertim in materia SS. Trinitatis.

CONTRA primam glossam, & primam eius intelligentiam, argumentatur Mol. Si S. Thom. glossat dictam propositionem de solis synonymis, destruit omnes syllogismos expositorios, qui ex dicto principio vim accipiunt: Ergo ea non est legitima glossa. Probatur consequentia; Nam qui in terminis synonymis conficiuntur, probatiui non essent, sed in eis peteretur principium: qui verò in alijs terminis conficerentur, non haberent legitimam consequentiam, secundum hanc glossam D. Th. quæ requirit terminos synonymos. Idem argumentum tangit Vasq. Resp. primò, quod quamvis S. Tho. proferat exemplum de synonymis, non tamen loquitur de solis synonymis, sed vniuersaliter de ijs, quæ sunt eadem formaliter, id est quæ non habent rationes formales oppositas se se mutuo excludentes, licet alia ratione formaliter sint distincta; sicut animal, risibile & homo distincta sunt formaliter, sed non eo modo, ut scilicet habeant rationes formales oppositas. Secundò responderetur cum D. Th. in cap. de fallacia petitionis principij, quod in syllogismo duo sunt scilicet vis illatiua & probatio; quæ probatio debet esse per ea, quæ notiora sunt eo, quod probatur; fallacia petitionis principij peccat non cõtra vim illatiuam, sed contra probationem, ut ibidè ait S. D. In hac responsione S. Th. considerat solam vim illatiuam, & hoc solū videtur intendere, quod considerata vi illatiua syllogismi, illa propositio semper tenet in ijs, quæ sunt synonyma, nõ autem semper

Conclusio.

77

Cont. 1.

glossam

ubi prima.

Sol.

in alijs; quoniam, vt ait S. D. *in c. de fallacia accidentis*; quaedam sunt, quae omnino sunt eadem secundum substantiae rationem, vt vestis & indumentum: & in ijs est solum per se, & nullo modo per accidens; quia scilicet in illis non potest intrinsece fallacia accidentis, sicut in ijs, quae sunt eadem re, distinguuntur autem ratione. Hanc autem responsionem esse ad mentem D. Thomae ex eo patet, quod sola vis illatiua facit ad rem praesentem, de qua loquimur: nam secundum illam procedit argumentum. Et praeterea constat in potissima demonstratione committi petitionem principij, vt ibidem notat S. Th. & Cai. *in primo posteriorum.*

Obi. 2.

Secundo contra eandem glossam & expositionem argumentatur Valentia. Quamuis sola distinctio rationis extremorum a medio impediatur, quominus extrema sint inter se idem secundum suam rationem formalem, non tamen impedit, quominus vt sunt eadem cum tertio, sint eadem inter se, vt patet (inquit) in exemplo de actione & passione. Nam licet actio & passio non sint idem secundum rationem formalem, sunt tamen realiter idem inter se, ex hoc ipso quod affirmantur esse realiter idem cum tertio. scilicet motu. Igitur non est illa glossa sufficiens ad propositum nostrum; Nam filio & paternitas non tantum ratione, sed realiter etiam distinguuntur, sed tamen sunt idem re cum tertio. scilicet essentia diuina. Eodem argumento vtitur Vasq. *Resp.* D. Th. per eam glossam hoc solum intendere, nimirum ex identitate extremorum cum tertio, non inferri necessario eorum identitatem inter se, sed cum illa identitate quam habent in tertio, stare inter extrema distinctionem absolute, adeo vt simpliciter possint dici distincta, vt actio & passio quae in exemplum proferuntur in textu; & quandoque etiam cum eadem vnitate extremorum in tertio distinctionem eorum abinuicem esse realem, vt in re proposita de relationibus diuinis oppositis, quae identitatem habent realem cum essentia, & distinctionem realem abinuicem relatiuam. Tunc vero solum cum vnitate reali, quam habent duo extrema in vno tertio, possunt abinuicem absolute vel etiam realiter esse distincta, quando ratione in re fundamentum habente ab illo tertio, cui sunt realiter eadem, distinguuntur; non autem intendit aut significat S. D. distinctionem illam rationis esse sufficientem & vniuersalem causam, vt ea posita inter quodcumque medium & extrema eidem identificata, distinctionem efficiat realem inter ea, sed iuxta subiectam materiam & rei naturam, distinctio consequitur extremorum: quandoque realis vt in diuinis propter realem relatiuam oppositionem; quandoque formalis actualis, siue ex natura rei, vt inter actionem & passionem: quandoque vero rationis tantum, vt inter animal & rationale, quae identificantur in homine, & inter gradus Metaphys. in vna quavis natura conuenientes, & ab ea ratione distinctos. Et per haec soluuntur etiam quaedam obiecta Vasq.

Obi. 3.

Tertio contra eandem glossam argumentatur Vasq. S. Th. *in 2. contra gent. c. 9.* probat potentiam Dei & eius operationem esse idem secundum rem, eo quod sunt idem cum essentia; atqui operatio Dei & potentia eius ratione differunt, & synonyma non sunt: Ergo &c. Eodem argumento vtitur Suar. *Resp.* primo nullam esse consequentiam, quia S. Th. hic non affirmat distinctionem rationis extremorum a tertio in qualibet re causare distinctionem inter ipsa realem, aut impedire eorum inter se realem vnitatem; sed hoc tan-

Solu.

tum vult, nimirum identitatem duorum extremorum in tertio, cum distinctione rationis ab illo, non semper efficere realem vnitatem inter illa; sicut etiam distinctio rationis non semper inducit realem distinctionem inter illa, sed tunc solum quando distinctio illa rationis a tertio fuerit in illorum oppositione reali fundata, quae secum fert semper distinctionem extremorum realem. Quam expositionem tangit Ferr. *in dicto c.* contra quam non militant argumenta Vasq. Suar. & Alb. sed contra alium sensum ab eo non intentum. Ex dictis etiam patet mens Arist. *in 1. Topicorum cap. 1. loco 4.* quem adducunt Vasq. & Alb.

Quarto contra eandem glossam prout exponitur a Turr. de ijs, quae sunt eadem vni tertio re & ratione in eo sensu, vt scilicet non habeant oppositas rationes, argumentatur Mol. *Primo:* Quia haec glossa sic exposita plus iusto ardeat principium illud, quod esto plus longe extendatur, cuius est in lumine naturali. *Resp.* per glossam illam non aritari principium illud, sed materiam tantum firmam veritatis illius indicari; non enim negat S. D. in quibusdam etiam ratione distinctis posse dictum principium locum habere veritatis.

Obi. 4.

Secundo: Quoniam ex dicta glossa ars syllogistica, quae dicto inharet principio, magna ex parte eneruatur, & in rebus creatis nulla afferri potest instantia, qua ostendas quae sunt re eadem vni tertio singulari, non esse eadem inter se, & quae sunt eadem ratione formali vni tertio, non esse eadem formaliter inter se. *Resp.* S. Tho. per illam glossam sic expositam, noluisse nec debuisse per quamuis aliam interpretationem totam illam materiam complexum, ad quam verum possit extendi praedictum principium; sed mens eius praecipue fuit argumento contra realem adinuicem distinctionem relationum diuinarum satisfacere; Et ideo glossam adhibuit tali materiae maxime congruentem, in qua certum est extrema realiter idem esse cum medio, & ratione tantum in reali adinuicem oppositione fundata ab eo distincta. Nec debuit A. D. ad res creatas descendendo, sensum praedicti principij latissimum indicare; hoc enim esset metas transgredere, & proprijs extraneis. Minime ad rem propositam pertinencia commiscere: glossam itaque supernaturali materiae accommodatae prudenter adhibuit. Quare frustra laborat Mol. demonstrando principium illud, quae sunt eadem vni tertio, &c. in vniuersum esse verum in rebus creatis.

Solu.

Obi. 5. in er. diu.

Solu.

Contra postremam expositionem prima glossa argumentatur Bannes. *Primo* S. Tho. in ijs, quae sunt eadem re & ratione, posuit exemplum de tunica & indumento; Ergo per rationem intellexit conceptum mentis, Ergo &c. *Resp.* nullam esse consequentiam, quoniam exempla ponuntur, vt ad discipulos intelligant, nec requiritur in eis perfecta & in omnibus similitudo, sed ea sufficit quae rem propositam manifestet. Tenet igitur exemplum vestis & indumenti, quo ad identitatem secundum rationem, quae perfectissima est in synonymis; non tenet autem quo ad modum talis identitatis; Nam vestis & indumentum sunt idem etiam secundum rationem, vt dicit conceptum mentis, id est secundum rationem ratiocinantem; glossa vero D. Th. non ardeatur ad hunc solum modum identitatis secundum rationem, sed illum etiam & praecipue complexum, qui est secundum rationem, id est diffinitionem significantem rei quidditatem.

Obi. 6.

Solu.

Secundo. Diffinitio motus includitur in diffinitione actionis, de qua loquebatur Arist. & similiter in diffinitione passionis; & tamen actio & pas-

Obi. 7.

& pas-

sol. & passio non sunt idem inter se. Resp. expositio- nem illam ultimam, quae est Sylu. in 2. p. si susti- nenda est, intelligendam esse aut de ijs, quae sci- licet nullum connotant respectum ad extrinsecum & de absolutis, aut de sola identitate reali, qualem habent etiam actio & passio inter se, &c. Vel dicas Sylu. loqui de rationibus extremorum adinuicem comparatis, prout vniuntur in ter- tio.

Obi. 1. cont. 2. gloss. CONTRA secundam glossam argum. Mol. Primo: In syllogismis non colligimus maius ex- tremum esse idem cum minori, illa eadem iden- titate praecise, qua sunt idem cum medio: sed absolute maius extremum conuenire aut non conuenire minori extremo, propter connexio- nem, quam vtrumque habet cum medio in praemissis. Ergo &c. Resp. vt ante diximus, conclu- sionem semper intelligendam esse secundum eam veritatem, & sensum secundum quem infertur ex praemissis, si praemissa sint propriae causae col- lusionis; alias aliquid esset in effectu, quod non dependeret ex causa &c. Vide supranotata pro explicatione & defensione praedictae glossae, ex quibus etiam patet responsio ad alia duo argu- menta eiusdem authoris.

Sol. Contra eandem concl. argum. Val. Primò: Quia secundum hanc expositionem, idem est ac si diceremus: Quae sunt eadem tertio sunt eadem illi tertio, illa enim ratio est quoddam tertium. Respondetur etsi ratio illa sit quoddam tertium, esse tamen secundum illam rationem inter se idem, non est formaliter esse idem illi tertio, sed esse idem inter se secundum illud tertium, ita vt illud tertium habeat rationem quo, extre- ma verò rationem quod; sunt enim ea quae sunt eadem.

Obi. 2. Secundò: Secundum illam glossam sic poterit quis argumentari; Quae sunt eadem vni tertio quo ad id, in quo sunt eadem illi tertio, sunt eadem inter se; sed paternitas & filiatio quo ad sua realitatem sunt eadem vni tertio scilicet essen- tia: Ergo sunt eadem realiter inter se. Et potest confirmari argumentum ex supradictis in prima contr. quoniam ratio formalis relationum includitur in ratione formali essentiae, & e contra. Et haec est ratio Ban. contra Cai. Resp. hoc argum- to non concludi, nisi paternitatem & filiationem inter se idem esse quo ad id, quod est ratio iden- tificationis eorum in tertio, quod est essentia, no autem relatio, licet ipsa sit eadem essentiae. Ad confirm. dicitur, quod licet essentia & relatio in diuinis sint vnius rationis formalis formaliter à parte rei, differant tamen virtualiter siue funda- mentaliter: quo fit, vt illa vna & eadem res simplicissima & infinita, quatenus fundat ratio- nem essentiae communicabilis, sit ratio identifi- cationis; vt autem fundat rationem paternitatis & filiationis & rei constituibilis in esse persona- li incommunicabili, sit ratio oppositionis & di- stinctionis. Et ex his patet, quomodo possit sus- tineri glossa Capr. contra Val. sic enim est in- telligenda, vt quae sunt eadem vni tertio sint ea- dem inter se, vel sint eadem alicui quod vtrique extremorum identificatur, id est secundum eam rationem, qua vtrique extremorum identificatur; sic enim erit differens conclusio à praemissis. Se- cundo patet etiam ex dictis solutio argumentor- um Vasq. Suar. & Albert. aduersus praedictam glossam; coincidunt enim cum praedictis.

Solut. Conf. Obi. 3. Contra tertiam glossam argumentatur Val. Si vera esset haec glossa, principium illud solum haberet locum in diffinitione & diffinito, & in ijs quae synonima sunt; Igitur in creatis non re-

sol. A Et inferemus actionem & passionem esse idem realiter inter se; quia sunt idem realiter vni motui. Resp. primo hoc argumentum idem ferè esse cum secundo argumento superius relato contra primam glossam, & eodem modo soluend- um esse. Secundo dico nullam esse secundam consequentiam: nam glossa non affirmat, in illis dumtaxat verum esse principium illud quae sunt eadem adaequate vni tertio, sed in his certissi- mum ac verissimum esse: in alijs autem posse habere falsitatem, vt patet in diuinis. Nec debu- it Capr. aut D. Th. explicare sensum illum praedi- cti principij, quo ad vniuersa creata potest ex- tendi, aut quo potest esse regula syllogismoru, vt existimat Vasq. Et per haec patet responsio ad argumentum simile Albertini & Suar. Quod au- tem ait. Suar. nullam talem inadaequatam iden- titatem in rebus creatis inueniri, manifestè fal- sum est; nam actio eadem est inadaequate motui & similiter passio: licet ex tali inadaequatione non sequatur realis distinctio. Sed nec etiam hoc intendit aut significat glossa praedicta.

Obi. 3. Contra sextam glossam est argumentum Albertini, quod in expositione praedictae glossae propositum est & solutum. Videndus est Molina disp. 3. vbi tradit modum discernendi sophis- mata à veris syllogismis in terminis diuinis; & Albertinus in dicto 7. principio, puncto 3. vbi disse- rit de vsu praedicti principij in materia syllogis- morum. Et Vasq. c. 3 & Suar. lib. 4. c. 3. in fine.

Conf. Sol. ARTICVLVS QVARTVS. Vtrum in Deo sint tantum quatuor relationes rea- les scilicet paternitas, filiatio, spiratio, & processio.

AD Quartum sic proceditur. Videtur, quod in Deo non sint tantum quatuor relationes rea- les scilicet paternitas, filiatio, spiratio, & processio. Est enim considerare in Deo relationes intelligentis ad intellectum, & volentis ad volitum. Quae videntur esse relationes reales, neque sub praedictis continentur. Non ergo sunt solum quatuor relationes reales in Deo.

2. Præterea. Relationes reales accipiuntur in Deo secundum processionem intelligibilem verbi. Sed rela- tiones intelligibiles multiplicantur in infinitum, vt Auc. dicit. Ergo in Deo sunt infinitae relationes rea- les.

3. Præterea. Idea sunt in Deo ab aeterno, vt su- pra dictum est, † non autem distinguuntur abinu- com, nisi secundum respectum ad res, vt supra dictum est: * ergo in Deo sunt multo plures relationes aet-erne.

4. Præterea. Aequalitas, & similitudo, & iden- titas sunt relationes quadam, & sunt in Deo ab aeterno. Ergo plures relationes sunt ab aeterno in Deo, quae dictae sunt.

5. Sed contra. Videtur, quod sint pauciores; quia se- cundum Philosophum in 3. Phys. * Eadem via est de Athenis ad Thebas, & de Thebis ad Athenas. Ergo videtur, quod pari ratione eadem sit relatio de pa- tre ad filium, quae dicitur paternitas: & de filio ad Pa- trem, quae dicitur filiatio. Et sic non sunt quatuor rela- tiones in Deo.

Respondeo. Dicendum, quod secundum Philosophu in quinto Metaph. † Relatio omnis fundatur, vel supra quantitatem, vt duplum, & dimidium: vel supra actionem, & passionem, vt faciens & factum, pater & filius, dominus, & seruus, & huiusmodi. Cum autem d. quantitas non sit in Deo: est enim sine quan- titate magnus, vt dicit August. * Relinquitur ergo, quod realis relatio in Deo esse non possit, nisi super a-

168. Intra q. 30. a. 1. cor. Et a. 2. corp. & ad 1. † Li. 5. Me- ta. text. 20. 10. 3. D. 1030. Li. 1. de Tri- ctio-

168. Intra q. 30. a. 1. cor. Et a. 2. corp. & ad 1. † Li. 5. Me- ta. text. 20. 10. 3. D. 1030. Li. 1. de Tri- ctio-

ARTICVLVS QVARTVS.

Vtrum in Deo sint tantum quatuor relationes rea- les scilicet paternitas, filiatio, spiratio, & processio.

AD Quartum sic proceditur. Videtur, quod in Deo non sint tantum quatuor relationes rea- les scilicet paternitas, filiatio, spiratio, & processio. Est enim considerare in Deo relationes intelligentis ad intellectum, & volentis ad volitum. Quae videntur esse relationes reales, neque sub praedictis continentur. Non ergo sunt solum quatuor relationes reales in Deo.

2. Præterea. Relationes reales accipiuntur in Deo secundum processionem intelligibilem verbi. Sed rela- tiones intelligibiles multiplicantur in infinitum, vt Auc. dicit. Ergo in Deo sunt infinitae relationes rea- les.

3. Præterea. Idea sunt in Deo ab aeterno, vt su- pra dictum est, † non autem distinguuntur abinu- com, nisi secundum respectum ad res, vt supra dictum est: * ergo in Deo sunt multo plures relationes aet-erne.

4. Præterea. Aequalitas, & similitudo, & iden- titas sunt relationes quadam, & sunt in Deo ab aeterno. Ergo plures relationes sunt ab aeterno in Deo, quae dictae sunt.

5. Sed contra. Videtur, quod sint pauciores; quia se- cundum Philosophum in 3. Phys. * Eadem via est de Athenis ad Thebas, & de Thebis ad Athenas. Ergo videtur, quod pari ratione eadem sit relatio de pa- tre ad filium, quae dicitur paternitas: & de filio ad Pa- trem, quae dicitur filiatio. Et sic non sunt quatuor rela- tiones in Deo.

Respondeo. Dicendum, quod secundum Philosophu in quinto Metaph. † Relatio omnis fundatur, vel supra quantitatem, vt duplum, & dimidium: vel supra actionem, & passionem, vt faciens & factum, pater & filius, dominus, & seruus, & huiusmodi. Cum autem d. quantitas non sit in Deo: est enim sine quan- titate magnus, vt dicit August. * Relinquitur ergo, quod realis relatio in Deo esse non possit, nisi super a-

